

ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร

The Public Mitigation Relief Leadership of The Bangkok Metropolitan Administration

ปรวกรม วาธูณประภา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร (2) ศึกษายุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนของกรุงเทพมหานคร (3) ศึกษาความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร และ (4) นำเสนอรูปแบบของภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยในการใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนของกรุงเทพมหานคร เพื่อความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานครที่เหมาะสมในอนาคต ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 33 คน ได้แก่ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มราชการ กลุ่มองค์กรอิสระ และกลุ่มนักวิชาการ และดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากเจ้าหน้าที่ดับเพลิง ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 325 คน ผลวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยในอดีตมีแนวทางการดำเนินงานแบบตั้งรับ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อคลี่คลายวิกฤติที่เกิดขึ้นจึงมีภาวะผู้นำในรูปแบบของ “ผู้คลี่คลายวิกฤติที่ขาดความพร้อม” (The Ill-Equipped Crisis Reliever) ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงานเป็นแบบการสร้าง และเตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินภารกิจอย่างเป็นระบบ จึงมีภาวะผู้นำในรูปแบบของ “ผู้ปกป้องรักษาชีวิตที่เก่งกาจด้านการจัดการ” (The Well-Managed Life Savior) และผลวิจัยเชิงปริมาณในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

2. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนของกรุงเทพมหานคร ควรประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงที่เข้มแข็ง ยุทธศาสตร์การปฏิบัติการแบบมืออาชีพ และยุทธศาสตร์การจัดการเพื่อฟื้นฟูภัยพิบัติ และผลวิจัยเชิงปริมาณในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานครคือ การทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามมาตรฐานขั้นต่ำและดำรงชีวิตต่อไปได้แม้ต้องเผชิญกับภัยพิบัติ และผลวิจัยเชิงปริมาณในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ, ความมั่นคงของมนุษย์

Abstract

This dissertation aimed firstly to study the leadership of the public mitigation relief of the Bangkok Metropolitan Administration (BMA), secondly to investigate the cooperative strategies between the authority and community within the Bangkok Metropolitan, thirdly, to explore the achievements and difficulties in the human security management within the Bangkok Metropolitan, and fourthly, to demonstrate the co-operative strategies between public sector and community leading to appropriate accomplishment of human security management in the future. By using mixed method research was initially conducted by a qualitative method to conduct in-depth interviews of thirty three specialists and key informants from five different sectors from politicians, business and community, government officials, non government organization and academic Institutions, followed by a quantitative method using questionnaire among 325 fire fighters found the following

1. It was found that the leadership of the Bangkok Fire and Rescue Department in the past was set pretty much to a defensive strategy, focused on solving and relieving crisis at hand rather than systematically creating protective and preventive planning. In light of such characteristic, the image shown was seen as the model of from “THE ILL EQUIPPED CRISIS RELIEVER”. After the change of the Director General the strategic plan was rotating toward a better direction, a shift in organizational paradigm, culture, and strategic plan itself which was improved to a more offensive strategy. The findings indicated that the characteristic that the Bangkok Fire and Rescue Department (BFRD) should be “THE WELL MANAGED LIFE

SAVIOUR". The quantitative part of this research pointed out that the average attitude was considerably high

2. Authority - Community Cooperative Strategy of the Bangkok Metropolitan included 1) Secured future strategy 2) Professional operation strategy 3) Disaster relief and recovery strategy. According to quantitative findings, the overall attitude was on the average mean.

3. The achievement of human security management can be summarized as the effectiveness of the operations should ensure the trust and confident of safety and the certainty that capable of providing effective emergency public relief and recovery during any disaster. The quantitative part of this research pointed out that the average attitude considerably high.

Keyword: *Leadership, The Cooperative Strategies, Human Security*

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทั้งความถี่และความรุนแรงของลมฟ้าอากาศแบบสุดโต่ง (Extreme Weather) ที่เกิดบ่อยครั้งขึ้น ได้ทำให้เกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงมากขึ้น ทั้งน้ำท่วม แผ่นดินไหว พายุที่รุนแรง และอากาศที่ร้อนผิดปกติ รวมไปถึงการเกิดโรคระบาดชนิดใหม่ๆ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวไปทั่วโลก โดยสาธารณภัยที่เกิดขึ้นเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างความเสียหายต่อประเทศต่างๆ นับหลายพันล้านบาท ซึ่งในอนาคต แนวโน้มการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบต่างๆ จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อนซึ่งมีส่วนทำให้เกิดพายุคลื่นลมในทะเลภาวะน้ำท่วมและความแห้งแล้งขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก ด้วยความถี่ ลักษณะ ขนาด และความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้น การขยายตัวของประชากร และการเติบโตของเมืองในช่วงที่ผ่านมา เป็นการขยายพื้นที่การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าไปในเขตพื้นที่เสี่ยงต่อภัยพิบัติมากขึ้น ทำให้แนวโน้มความสูญเสียและการรับมือกับภัยพิบัติมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ประเทศต่างๆ ได้พัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติที่ทันสมัย ทั้งระบบการเตรียมพร้อม การเตือนภัย การสื่อสาร และการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งช่วยให้ตัวเลขผู้เสียชีวิตลดจำนวนลง แต่ระบบการจัดการภัยพิบัติในภาพรวม ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของประเทศไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการบริหาร และการให้บริการในด้านต่างๆ ซึ่งกรุงเทพมหานครมีกระบวนการพัฒนาให้เป็นมหานครอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีการขยายเขตพื้นที่ของเมืองออกไปโดยรอบของศูนย์กลางธุรกิจ จึงทำให้

กรุงเทพมหานครมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น นอกจากนี้ยังมีประชากรแฝงได้เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวมถึงประชากรต่างจังหวัดที่เดินทางมาทำงานแบบลักษณะไปและกลับอีกจำนวนหนึ่ง จากลักษณะดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะโอกาสการเกิดปัญหาสาธารณสุขภัยต่างๆ ได้ในระดับสูง

ในช่วงปี พ.ศ. 2549-2554 กรุงเทพมหานคร มีความเสี่ยงภัยจากการเกิดอัคคีภัยมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันสาธารณสุขภัยอื่นๆ ก็มีโอกาที่จะเกิดขึ้น และสามารถสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินได้จำนวนมาก เช่น ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายรั่วไหล ภัยจากการคมนาคมและขนส่ง ซึ่งจะส่งผลทำให้กรุงเทพมหานครต้องใช้งบประมาณในการระงับและฟื้นฟูเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการเตรียมการในเรื่องดังกล่าว กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2553-2557 (คณะกรรมการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร, 2552) โดยประกอบด้วยภารกิจใน 3 ส่วนที่สำคัญคือ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระบวนการป้องกันและบรรเทาภัยด้านสาธารณสุข และกระบวนการป้องกันและบรรเทาภัยด้านความมั่นคง ซึ่งครอบคลุมสาธารณสุขภัยทุกประเภท โดยมีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภายในของกรุงเทพมหานคร หน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ และองค์การสาธารณกุศลต่างๆ เพื่อประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาสาธารณสุขภัย และการให้ความช่วยเหลือคลี่คลายสถานการณ์ได้อย่างเป็นระบบและเสริมกำลังกันอย่างบูรณาการ โดยมีการเตรียมความพร้อมไว้ตั้งแต่ระยะเวลาก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย เพื่อลดความเสี่ยง ความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และผลกระทบอันเกิดจากสาธารณสุขภัยในรูปแบบต่างๆ รวมถึงให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนมีการฝึกซ้อมตามแผนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และสร้างความอุ่นใจให้แก่พี่น้องประชาชนในกรุงเทพมหานคร

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการสาธารณสุขภัยในกรุงเทพมหานคร โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมถึงบรรเทาสาธารณสุขภัยอื่นๆ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมาณพล หรือตามที่มีการร้องขอ การกำหนดมาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัยอื่นๆ การประสานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการป้องกันและระงับอัคคีภัย การกำหนดประสานแผนการปฏิบัติงานของสำนักให้เป็นไปตามแผนแม่บทของกรุงเทพมหานคร การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขภัย รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

จากภารกิจที่มีความเร่งด่วนในการตัดสินใจ โดยให้เกิดผลกระทบและความสูญเสียให้น้อยที่สุดนั้น ผู้บริหารของหน่วยงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของผู้นำที่เหมาะสม เพื่อบริหารจัดการภารกิจที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และสามารถปฏิบัติงาน ในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบ ชัดเจน ไม่สับสน และเพื่อลดความสูญเสียจากสาธารณภัยให้น้อยที่สุด รวมถึงต้องมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย รวมถึงการกำหนดและผลักดันยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครให้เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การบรรลุความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินภารกิจดังกล่าว จำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำที่มีลักษณะพิเศษที่มีศักยภาพสูงกว่าปกติ เช่น มีจิตสาธารณะที่มองเห็นถึงความเดือดร้อนของประชาชนส่วนใหญ่ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองเห็นถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความเชี่ยวชาญในภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะการจัดการกับความขัดแย้ง ในภาวะวิกฤติที่ทุกฝ่ายกำลังเห็นแก่ตัว รวมถึงต้องมีความสามารถในการโน้มน้าวและจูงใจให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับร่วมมือเป็นหนึ่งใจเดียวกัน ในการปฏิบัติงานเพื่อผลสำเร็จโดยรวมของภารกิจที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวิจัยจึงมีความสำคัญที่ช่วยให้เกิดการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่สอดคล้องกับบริบท และการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน และมีความเสี่ยงเกิดขึ้นตลอดเวลา รวมถึงการศึกษาวิจัยดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูล และประเด็นข้อค้นพบใหม่ๆ ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านทฤษฎีภาวะผู้นำ และศาสตร์ทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การเป็นองค์การที่มีผลสัมฤทธิ์สูงในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการบรรเทาสาธารณภัยของสังคมไทยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนของกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบของภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยในการใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนของกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงผสม โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผสมผสานกันตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

1.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) กลุ่มนักการเมือง เป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงนโยบาย จำนวน 7 คน (2) กลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มผู้นำชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูลในลักษณะของ ผู้มีส่วนได้เสีย และให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน (3) กลุ่มราชการ เป็นผู้ให้ข้อมูลในลักษณะของผู้แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ จำนวน 9 คน (4) กลุ่มองค์กรอิสระ เป็นผู้ให้ข้อมูลจากมุมมองภายนอกองค์กรที่มีต่อการปฏิบัติงานของกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน และ (5) กลุ่มนักวิชาการ เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด จำนวน 6 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณคือ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 325 คน ประกอบด้วย ข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร ได้จากการสุตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มในแต่ละสังกัด ดังต่อไปนี้

สังกัด	ประชากร	ตัวอย่าง
1. กองปฏิบัติการดับเพลิง 1 (สถานีดับเพลิงภูเขาทอง สวนมะลิ บางรัก ยานนาวา ถนนจันทร์ ทุ่งมหาเมฆ และบรรทัดทอง)	334	63
2. กองปฏิบัติการดับเพลิง 2 (สถานีดับเพลิงบางกะปิ ห้วยขวาง บางชัน ลาดกระบัง หัวหมาก พระโขนง คลองเตย และป้อมไก่อ)	421	79
3. กองปฏิบัติการดับเพลิง 3 (สถานีดับเพลิงบางโพ สามเสน ลาดยาว บางซื่อ บางเขน ลาดพร้าว ดุสิต พญาไท และสุทธิสาร)	425	80
4. กองปฏิบัติการดับเพลิง 4 (สถานีดับเพลิงตลาดพลู ทุ่งครุ บางอ้อ ดาวคะนอง บางแค บางขุนนนท์ ปากคลองสาน ดลิ่งชัน ธนบุรี บางขุนเทียน และบวรมงคล)	546	103
รวม	1,726	325

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำด้านบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ตัวแปรย่อย ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (3) ภาวะผู้นำเชิงวิกฤติ (4) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (5) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และ (6) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ กับประชาชนของกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ตัวแปรย่อย ประกอบด้วย (1) ยุทธศาสตร์ด้านบรรเทาสาธารณภัย (2) กระบวนการ หรือขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านบรรเทาสาธารณภัย และ (3) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ-ชุมชน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามสำหรับการศึกษาเชิงปริมาณ และ (2) แบบสัมภาษณ์สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งการสร้างเครื่องมือมาจากการศึกษาเอกสาร รายงานแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงลงพื้นที่พูดคุยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในประเด็นวิจัย และเมื่อได้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแล้ว ได้ดำเนินการต่อไปดังนี้

3.1 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยเทคนิค IOC โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

3.2 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยนำไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่ดับเพลิงที่กันไว้สำหรับทดสอบจำนวน 40 คน และหาค่าความเที่ยงด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าเท่ากับ 0.97

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร

1) ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยในอดีต

จากการศึกษาพบว่า ในยุคเริ่มต้นของงานบรรเทาสาธารณภัย หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านนี้ในสังคมไทยคือ กองบังคับการตำรวจดับเพลิง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยต่อมาเมื่อมีการปฏิรูประบบราชการซึ่งส่งผลให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านบรรเทาสาธารณภัยจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้กับกรุงเทพมหานคร จึงทำให้มีการจัดตั้ง “สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร” โดยในช่วงแรกของหน่วยงานยังคงใช้แนวทางในการดำเนินงานแบบตำรวจอยู่ จึงทำให้ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยในอดีตมาจนถึงยุคเริ่มต้นมีลักษณะเป็นเสมือนเจ้านาย และเน้นสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคส่วนต่างๆ เข้ามาร่วมดำเนินการ เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นผลสำเร็จตามแนวทางของตำรวจดับเพลิง ซึ่งส่งผลทำให้ระดับความสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาภัยร่วมกับชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ

มีลักษณะที่ไม่ดีนัก กล่าวคือ ชุมชน และหน่วยงานไม่ค่อยประสานให้ความร่วมมือกันมากนัก และต่างคนต่างทำตามแนวทางของตน โดยไม่มีการร่วมกันกำหนดมาตรฐานในการช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัยแต่อย่างใด รวมถึงแนวทางการดำเนินงานในยุคอดีตเป็นแบบตั้งรับ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อคลี่คลายวิกฤติที่เกิดขึ้นมากกว่าการสร้าง และเตรียมความพร้อมเพื่อดำเนินภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ จึงทำให้มุมมองที่มีต่อภาพลักษณ์ของภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยในอดีตออกมาในอดีตเป็นแบบ “จาก ผู้คลี่คลายวิกฤติที่ขาดความพร้อม” (From The Ill-Equipped Crisis Reliever) ซึ่งอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตัวย่อ	คำศัพท์	ความหมาย
I	Identity	เป็นผู้ที่สร้างอัตลักษณ์ความเป็นผู้นำด้านการดับเพลิงให้แก่องค์กรในอดีต (เก่งคนเดียว)
L	Legitimism	เป็นผู้ที่เน้นการปฏิบัติงานด้วยความชอบธรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น
L	Loss	ความสูญเสียเนื่องจากขาดการเตรียมความพร้อมตามมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
E	Excessive	ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมากเกินไปจนจะยอมรับได้
Q	Quite good	ค่อนข้างจะทำงานได้เกือบดีตามเป้าหมายที่กำหนด
U	Unique	เป็นหน่วยงานที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ในการปฏิบัติงาน (อึดตายสูง)
I	III	รูปแบบการบริหารจัดการยังไม่เหมาะสมกับภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัย
P	Poor Management	ความสามารถในการจัดการไม่ค่อยดี
P	Postponement	การดำเนินงานที่มักมีการเลื่อนเวลาออกไป
E	Excuse	ข้ออ้างที่นำมาแก้ตัวเมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้น
D	Delay	เป็นไปอย่างล่าช้าไม่ทันตามกำหนดเวลา
C	Crisis	สภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นและทำให้เกิดความสับสนอลหม่าน
	Contretemps	การปฏิบัติงานที่ล้มเหลวทั้งที่ควรจะได้ดีกว่านี้
R	Reorganization	การปรับปรุงองค์การใหม่จึงทำให้การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายยังไม่เข้าที่เข้าทางอย่างที่ควรจะเป็น

ตัวย่อ	คำศัพท์	ความหมาย
I	Incompetency	ไร้ความสามารถในการปฏิบัติงาน
S	Scrap	ผลการปฏิบัติงานที่ไร้คุณค่า
I	Incompatible	ไม่สามารถเข้ากันได้ในการปฏิบัติงาน
S	Setback	ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน
R	Reaction	ได้รับการตอบโต้จากผู้ประสพภัยพิบัติที่ไม่เข้าใจในภารกิจ
E	Excursive	มีการดำเนินการนอกเหนือจากประเด็นสั่งการ
L	Laggard	เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานแบบเรื่อยๆ และมักล่าช้าไม่ทันกาล
I	Independent	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยต่างมีแนวทางการปฏิบัติงานโดยเป็นอิสระต่อกัน
E	Exclusionism	การปฏิบัติงานที่มีการจำกัดเอาไว้โดยไม่ยุ่งกับใคร
V	Variation	การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ประสพภัยทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด
E	Error	ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิบัติงานโดยขาดความพร้อม
R	Ruler Ship	การปฏิบัติงานในพื้นที่โดยเน้นการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

2) ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัย

ภายหลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร เป็นผู้นำที่มาจากข้าราชการของกรุงเทพมหานครทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในหลายประการ โดยเฉพาะการปรับกระบวนการ วัฒนธรรมองค์การ และแนวทางการปฏิบัติงานเชิงรุก และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับชุมชน ซึ่งทำให้เกิดความเหมาะสมและพร้อมรองรับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงที่คาดเดาได้ยากมากขึ้น ซึ่งผลวิจัยได้บ่งชี้ถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครเพื่อขับเคลื่อนภารกิจตามยุทธศาสตร์ด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งคุณลักษณะของภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในอนาคต จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่อยู่ในรูปแบบของ “ผู้ปกป้องรักษาชีวิตที่เก่งกาจด้านการจัดการ” (The Well-Managed Life Savior) ซึ่งอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตัวย่อ	คำศัพท์	ความหมาย
W	World Class	เป็นผู้ที่มีศักยภาพสูง และนำพาองค์กรให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
E	Emprise	เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญในการตัดสินใจในภาวะเสี่ยง และกดดันได้อย่างมีสติ
	Emotional	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองในภาวะกดดันได้ดี
L	Leadership	เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของผู้นำ สามารถขับเคลื่อนภารกิจให้ประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
L	Law	เป็นผู้ที่รู้ระเบียบและข้อกฎหมายในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ซึ่งช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้วยดี
M	Management	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร
	Morality	เป็นผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรม โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
A	Acceptance	เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนในสังคม
	Applications	เป็นผู้ที่มีศักยภาพในการประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้ภารกิจประสบผลสำเร็จ
N	Network	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายเพื่อร่วมดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย
	Negotiate	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน
A	Attitude	เป็นผู้ที่ทัศนคติที่ดีต่องานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
G	Global Perspectives	เป็นผู้ที่มีมุมมองที่กว้างไกลระดับโลกโดยเข้าใจถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมของโลก
E	Excellent	เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างยอดเยี่ยม
D	Decisiveness	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาดรวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์
	Drive	เป็นผู้ที่สามารถในการผลักดันภารกิจให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด

ตัวย่อ	คำศัพท์	ความหมาย
L	Learning	เป็นผู้ที่ไม่เรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
I	Integrated	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบูรณาการภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันได้ดี
F	Fireman	เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณ และอุดมการณ์ของนักผจญเพลิง
	Flexibility	เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการภัยพิบัติ
E	Experience	เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในด้านการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างดี
S	Savior	เป็นผู้ปกป้องรักษาชีวิตของประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ
	Strategic	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อกำหนดทิศทางในอนาคต
A	Adaptability	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัว และรอบรู้ต่อสถานการณ์ที่เผชิญอยู่
V	Vision	เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และกำหนดเป้าหมายในอนาคตได้อย่างเหมาะสม
I	Inspiration Motivation	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตามในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน
O	Open Mind	เป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง เปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
	Organization Culture	เป็นผู้ที่สนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์
U	Understanding	เป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยง่าย
R	Resilience	เป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจ โดยพร้อมรับมือต่อสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
	Responsibility	เป็นผู้ที่กล้าแสดงความรับผิดชอบเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน

1.2 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนของกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยที่ค้นพบได้นำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนของกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามกรอบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเชิงรุกตามวัฏจักรการบริหารจัดการสาธารณภัย ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การสร้างอนาคตที่เข้มแข็ง เป็นยุทธศาสตร์เพื่อการป้องกันและการเตรียมความพร้อมของกรุงเทพมหานคร โดยเน้นการลงทุนในด้านต่างๆ ไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดภัยพิบัติ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยให้มีศักยภาพสูง และมีความพร้อมต่อการเผชิญสาธารณภัย ซึ่งจะช่วยความเสี่ยง ลดความรุนแรง และลดความสูญเสียจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นให้น้อยที่สุด

2) ยุทธศาสตร์การปฏิบัติการแบบมีอาชีพ เป็นยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในภาวะฉุกเฉิน โดยเน้นการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ที่จำเป็นในลักษณะของการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น และสามารถเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นระบบชัดเจน เพื่อช่วยให้ไม่เกิดความสับสนระหว่างปฏิบัติการกิจ และลดความสูญเสียจากสาธารณภัยให้น้อยที่สุด

3) ยุทธศาสตร์การจัดการเพื่อฟื้นฟูภัยพิบัติ เป็นยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการภายหลังที่ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว โดยเน้นการการบรรเทาทุกข์ในขั้นต้นให้แก่ผู้ประสบภัยอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องเข้ามาช่วยฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว

1.3 ความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยที่ค้นพบสรุปได้ว่า ความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร หมายถึง การบรรลุจุดมุ่งหมายของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อสร้างด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานครอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานจะต้องทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมถึงได้รับการช่วยเหลือในเบื้องต้นเพื่อช่วยให้ผู้ประสบภัยพิบัติสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต ซึ่งสรุปได้ว่า ความมั่นคงของมนุษย์คือการมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามมาตรฐานขั้นต่ำและต้องดำรงชีวิตต่อไปได้แม้ต้องเผชิญกับภัยพิบัติ ดังนั้น ภาครัฐจึงมีหน้าที่ในการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองให้แก่ชุมชน

2. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 99.08 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.69 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 53.54 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 56.31 อยู่ในสังกัดกองปฏิบัติการดับเพลิง 4 คิดเป็นร้อยละ 31.69 โดยมีตำแหน่งผู้ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 77.54 และมีประสบการณ์ด้านการบรรเทาสาธารณภัยระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.38 มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.08 และมีความเห็นว่าคุณลักษณะของผู้นำในด้านการบรรเทาสาธารณภัย ยุคโลกออนไลน์ที่ควรมีมากที่สุดเป็นลำดับแรกคือ ต้องกล้าตัดสินใจภายใต้ภาวะกดดัน โดยอ้างอิงข้อมูลที่ต้องการ และเหมาะสมต่อภารกิจ โดยมีผู้ให้ข้อมูลในประเด็นนี้ คิดเป็นร้อยละ 67.69

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ

ลำดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.	ภาวะผู้นำด้านบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร	3.87	0.31	มาก
2.	ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ-ชุมชนของกรุงเทพมหานคร	2.96	0.38	ปานกลาง
3.	ความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร	3.50	0.32	มาก

1) ภาวะผู้นำด้านบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกพบว่า

อันดับ 1 คือเรื่อง ผู้นำต้องสามารถตัดสินใจภายใต้สถานการณ์กดดัน ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

อันดับ 2 คือเรื่อง ผู้นำต้องสามารถควบคุมสติ และอารมณ์ของเพื่อนร่วมงาน ลูกน้อง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์ได้ เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินขึ้น

อันดับ 3 คือเรื่อง ผู้นำควรตื่นตัวเพื่อเฝ้าหาความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยในยุคโลกออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

2) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ-ชุมชนของกรุงเทพมหานคร โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกพบว่า

อันดับ 1 คือเรื่อง กรุงเทพมหานครให้ความสำคัญต่อการพัฒนายุทธศาสตร์ในการดำเนินงานภารกิจ

อันดับ 2 คือเรื่อง กรุงเทพมหานครมีการสนับสนุนให้ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ให้ประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

อันดับ 3 คือเรื่อง กรุงเทพมหานครได้ทำการศึกษาข้อมูลที่เป็นก่อนจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เช่น อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานที่ผ่านมา

3) ความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกพบว่า

อันดับ 1 คือเรื่อง การจัดทำกิจกรรม หรือโครงการของกรุงเทพมหานคร ได้มุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติภารกิจตามเป้าหมาย และประโยชน์สุขของประชาชน

อันดับ 2 คือเรื่อง กรุงเทพมหานครต้องปฏิบัติภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยด้วยความมีมนุษยธรรม หรือศีลธรรม เช่น การไม่เลือกปฏิบัติในการให้ช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย

อันดับ 3 คือเรื่อง กรุงเทพมหานครมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินภารกิจเพื่อช่วยประชาชนในพื้นที่ประสบภัยรู้สึกปลอดภัยจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร

1.1) ในยุคเริ่มต้นของงานบรรเทาสาธารณภัย มีภาพลักษณ์เป็นแบบ “ผู้คลี่คลายวิกฤติที่ขาดความพร้อม” (The Ill-Equipped Crisis Reliever) มีความสอดคล้องกับแนวคิดทางวิชาการที่ได้อธิบายถึงลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุคเก่า ซึ่งลักษณะผู้นำแบบผู้คลี่คลายวิกฤติที่ขาดความพร้อม มีความสอดคล้องกันในหลายประเด็นทั้งในด้านความประพฤติ และแนวคิดทางวิชาการดังนี้

1) ผู้นำที่มีอัตลักษณ์ (Identity) มีความสามารถในการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นผู้นำด้านการดับเพลิงให้แก่องค์การให้ได้รับการยอมรับได้ดี ซึ่งเป็นลักษณะของผู้นำที่เก่งกาจ และมักไม่ฟังใคร ทั้งยังเป็นผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญ (Expert) ในภารกิจ และกล้าที่จะคิดและเสนอสิ่งที่แตกต่างทำงานด้วยความรู้ความสามารถที่มีอย่างเต็มที่และต้องการผลักดันให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

2) ผู้นำที่เน้นการปฏิบัติงานด้วยความชอบธรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Legitimism) เนื่องจากภารกิจมีลักษณะที่ต้องมีความเสี่ยงสูง และมีผลกระทบมาก จึงต้องเน้นการทำงานโดยยึดกฎหมายเป็นหลัก และดำเนินการปฏิบัติงานในพื้นที่โดยเน้นการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายลักษณะนี้จะเป็นผู้นำที่มีความเคร่งครัดในระเบียบแบบแผนและคำสั่ง ยึดถือผลประโยชน์ของหน่วยงานเป็นหลักสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงความพึงพอใจหรือความต้องการของผู้ร่วมงาน โดยผู้นำในลักษณะดังกล่าว

มุ่งเน้นผลสำเร็จมากเกินไปจึงทำให้รูปแบบในการบริหารจัดการยังไม่เหมาะสมกับภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัย (III) จึงมักถูกมองว่า เป็นผู้นำที่ความสามารถในการจัดการไม่ค่อยดี (Poor Management) และยังสอดคล้องกับ Blake and Mouton (1985) ที่เสนอผู้นำแบบเน้นอำนาจและการเชื่อฟัง (Authority-Obedience) ไว้ในทฤษฎีตาข่ายการบริหาร (Managerial Grid) โดยกล่าวว่า ผู้นำแบบนี้จะให้ความสนใจการผลิตสูง สนใจผู้ปฏิบัติงานน้อย มุ่งใช้อำนาจให้ผู้ปฏิบัติงานเชื่อฟังและปฏิบัติตามความต้องการของผู้ นำ สรุปว่าเป็นการบริหารที่ค่อนข้างจะเผด็จการ และเอาใจใส่แต่การผลิตหรืองานเป็นสำคัญ

3) ผู้นำที่มีการปฏิบัติงานที่ล้มเหลวทั้งที่ควรจะทำได้ดีกว่านี้ (Contretemps) ซึ่งเกิดจากการทำงานโดยขาดความพร้อมจึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ความกล้าเสี่ยงอาจเป็นคุณสมบัติพิเศษของผู้นำซึ่งอาจช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จได้

1.2) ภาวะผู้นำด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน มีคุณลักษณะเป็นแบบ “ผู้ปกป้องรักษาชีวิตที่เก่งกาจด้านการจัดการ” (The Well-Managed Life Savior) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดทางวิชาการที่ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของผู้นำยุคใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูง ภายใต้สถานการณ์วิกฤต ซึ่งคุณลักษณะของภาวะผู้นำดังกล่าวที่ค้นพบมีความสอดคล้องกันในหลายประเด็นทั้งในด้านความประพฤติ และแนวคิดทางวิชาการดังนี้

1) ผู้นำที่มีความกล้าหาญ (Emprise) ในการตัดสินใจ (Decisiveness) ในภาวะเสี่ยง และกดดันได้อย่างมีสติ ได้อย่างเด็ดขาดรวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพสุ เดชะรินทร์ (2554) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำในภาวะวิกฤติไว้ว่า การตัดสินใจในช่วงวิกฤติ ถือได้ว่ามีความท้าทาย และแตกต่างจากการตัดสินใจของผู้นำในภาวะปกติทั่วไป เนื่องจากเป็นการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ไม่เคยได้เผชิญหรือพบมาก่อน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Cox and Hoover (2006) ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องเป็นคนกล้าหาญ กล้าเสี่ยง เพื่อให้งานสำเร็จไม่ใช่เสี่ยงอันตรายโดยไร้เหตุผล ความกล้าได้กล้าเสียและรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติที่คุณจะพบเห็นได้เสมอในผู้นำที่แท้จริง

2) ผู้นำที่มีจิตใจกว้างขวาง เปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยดี (Open Mind) โดยผู้นำต้องเปิดรับข้อมูลจากแหล่งต่างๆ รอบข้าง ทั้งจากผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และจากเครือข่ายภายนอกในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแยกแยะ คัดกรอง วิเคราะห์ และเลือกประเด็นสำคัญที่เหมาะสมกับการดำเนินภารกิจในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทวิดา กมลเวชช (2554) ได้เสนอหลักการบริหารในภาวะวิกฤติไว้ว่า การดำเนินการต้องยึดหลักความครบถ้วน สมบูรณ์ทุกด้าน ทุกภัย ทุกผลกระทบ (Comprehensive) โดยผู้นำจะต้องมีความรอบรู้และกว้างขวางในเนื้อหาของงานด้านภัยพิบัติ รวมถึงต้องคำนึงถึงบริบททางกายภาพของพื้นที่และความสามารถของหน่วยงานต่างๆ ทั้งต้องรู้จักผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ รู้จักชุมชนและความอ่อนไหวหรือจุดอ่อนด้านต่างๆ

และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Howell and Avolio (1992) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำต้องรู้จักพิจารณาและเรียนรู้จากคำวิพากษ์วิจารณ์ที่ได้รับ ตลอดจนต้องมีการถามความคิดเห็นของลูกน้อง โดยมีการกระตุ้นให้คิดอย่างอิสระ

3) ผู้นำที่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Emotional) โดยผู้นำต้องสามารถควบคุมสติและสะกดกั้นอารมณ์ของตนเองในการเผชิญกับภาวะวิกฤติได้ดี รวมถึงสามารถควบคุมสถานการณ์และอารมณ์ของเพื่อนร่วมงาน ลูกน้อง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์ได้ โดยเฉพาะในสภาวะที่เกิดความสับสนอลหม่านในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bass and Riggio (2006) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำไว้ว่า ผู้นำต้องมีความสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ คม สุวรรณพิมพ์ (2553) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อเกิดเรื่องร้ายขึ้นอย่างฉับพลันผู้บริหารส่วนใหญ่มักจะขาดสติและหลุดความเป็นตัวตนในเบื่องลือออกมา ซึ่งบางครั้งได้ทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงไปอีก ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงวิกฤติจึงเป็นแนวคิดที่ช่วยให้ผู้บริหารควบคุมอารมณ์ที่สับสน ทั้งของตนเองและทีมงานให้ผ่านพ้นวิกฤติไปได้

4) ผู้นำที่มีความรู้ด้านการบริหารสถานการณ์ภัย (Excellent) และมีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง (Learning) โดยผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมในหลายด้านจึงจะสามารถจัดการกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทวีดา กมลเวช (2554) ได้เสนอหลักการบริหารในภาวะวิกฤติไว้ว่า ผู้นำจะต้องมีความรอบรู้และมีการเตรียมความพร้อม ในลักษณะของความเป็นมืออาชีพ (Professional) เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ รวมถึงต้องมีการฝึกฝน การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง

5) ผู้นำที่มีความประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Morality) ในการปฏิบัติงานแก่ลูกน้อง โดยผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และศรัทธาแก่ลูกน้องในการนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kouzes and Posner (1989) ที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ที่ดีในเรื่องของการเป็นต้นแบบที่ดีไว้ว่า ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน เพื่อให้ผู้ตามได้ดำเนินการตาม

6) ผู้นำที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ (Experience) ในภารกิจด้านการบริหารสถานการณ์ภัยเป็นอย่างดี จะเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องและร่วมงานด้วยเนื่องจากเกิดความเชื่อมั่นว่า ผู้นำมีศักยภาพเพียงพอที่จะนำพาไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ DuBrin (2001) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำไว้ว่า ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีศักยภาพซึ่งได้จากการทดลอง หรือมีประสบการณ์

7) ผู้นำที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจ (Understanding) เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้โดยง่าย ซึ่งเกิดจากการมีมุมมองที่กว้างไกล (Global Perspectives)

ยอมช่วยให้เกิดการปรับตัว (Adaptability) ทั้งในแง่ของวิธีคิด และพฤติกรรม ซึ่งช่วยให้เกิดความยืดหยุ่น (Flexibility) ในการบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Finkelstein and Hambrick (1996) ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำต้องมีศักยภาพในการคาดเดา มีมุมมองระยะยาว และสร้างความยืดหยุ่นให้แก่องค์กรในการบรรลุเป้าหมาย และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ทวีดา กมลเวช (2554) ได้เสนอหลักการบริหารในภาวะวิกฤติไว้ว่า ผู้นำจะต้องตระหนักถึงความไม่แน่นอนของสถานการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องอาศัยแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาท้าทายต่างๆ ซึ่งมักเกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ และปรับตัวตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้

8) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกลในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญในยามภาวะปกติที่ผู้นำต้องดำเนินการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้นำจำเป็นต้องรู้ถึงเป้าหมายปลายทางของความสำเร็จที่เป็นไปได้จริงและเหมาะสมกับลักษณะขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุธาสนี แม้นญาติ (2554) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้นำต้องแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ในอนาคตขององค์กร โดยมีการสื่อสารเพื่อให้เกิดการร่วมมือต่อวิสัยทัศน์ และนำไปสู่การปฏิบัติให้กลายเป็นจริง

9) ผู้นำที่มีศักยภาพในการสร้างและพัฒนาเครือข่าย (Network) เพื่อนำศักยภาพหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาบูรณาการ (Integrated) เพื่อช่วยการบรรเทาสาธารณภัยประสบผลสำเร็จโดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทวีดา กมลเวช (2554) ได้เสนอหลักการบริหารในภาวะวิกฤติไว้ว่า ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการระบุและรวบรวมศักยภาพของหน่วยงานในพื้นที่และนอกพื้นที่เพื่อช่วยในการจัดการให้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกลับเข้าสู่ภาวะปกติโดยรวดเร็ว และยังรวมถึงการได้รับความร่วมมือจากชุมชน ประชาชน และอาสาสมัครสนับสนุนการปฏิบัติงาน

10) ผู้นำที่มีศักยภาพในการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตาม (Inspiration Motivation) ตามอุดมการณ์ของนักผจญเพลิง (Fireman) และผลักดันภารกิจ (Drive) ให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด เพื่อปกป้องรักษาชีวิตของประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ (Savior) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Robbins (2003) ได้กล่าวว่า ผู้นำต้องสื่อสารวิสัยทัศน์ในอนาคตขององค์กร โดยชี้ให้เห็นว่าหากมีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมย่อมจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนต่อการสร้างอนาคตขององค์กร และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Bass and Riggio (2006) ที่ได้กล่าวว่า คุณลักษณะที่ผู้นำต้องมีคือ การมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม รวมถึงต้องมีการสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ตามในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน

2. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ-ชุมชนของกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับแนวคิดทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหลายประเด็น ดังนี้

2.1 แนวคิดของคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (2552) และคณะกรรมการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร (2553) ที่ได้กำหนดมาตรการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเชิงรุกตามวัฏจักรการบริหารจัดการสาธารณภัย ซึ่งการกำหนดแนวทางการดำเนินภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยยุคโลกร้อนของกรุงเทพมหานคร ได้มุ่งเน้นการสร้างความพร้อมเพื่อก่อนเกิดภัยพิบัติ การบริหารจัดการระหว่างเกิดภัยพิบัติ และการฟื้นฟูภายหลังจากภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว โดยการอาศัยองค์ความรู้ในหลายๆ สาขา และกลยุทธ์ที่หลากหลายวิธีการมาบูรณาการร่วมกันโดยเฉพาะการเชื่อมโยงความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการผนึกกำลังและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม รวมถึงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2.2 งานวิจัยของ Campher (2005) ได้กล่าวถึงแนวทางในการรับมือภัยพิบัติไว้ในเอกสารเรื่อง “Disaster Management and Planning: an IBLF framework for Business Response” โดยเสนอแนวทางในการรับมือภัยพิบัติทั้งสามระยะดังนี้

1) กลยุทธ์การช่วยเหลือ (Rescue) จะเกิดขึ้นโดยทันทีหลังการเกิดภัยพิบัติและทอดระยะเวลาไปได้หลายวัน ขึ้นอยู่กับขนาดของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น จุดมุ่งเน้นอยู่ที่การช่วยเหลือคนเจ็บ ผู้ที่ติดค้าง หรือที่ถูกกลอยแพ รวมทั้งการระบุตำแหน่งของผู้เสียชีวิต การปรับสภาพของจุดประสบเหตุให้มีความปลอดภัยต่อการเข้าช่วยเหลือ การเข้าสำรวจจุดหรือตำแหน่งของพนักงานที่ต้องการความช่วยเหลือ การเตรียมปัจจัยพื้นฐานที่ต้องการเร่งด่วน เช่น น้ำดื่ม อาหาร เวชภัณฑ์ หรือ ที่พักพิง รวมถึงการติดต่อกับครอบครัว การแจ้งข่าวแก่ญาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) กลยุทธ์การบรรเทาทุกข์ (Relief) ในระยะต่อมาจะมุ่งเน้นการประเมิน ความเสียหาย และการติดต่อประสานงานในพื้นที่เพื่อให้ได้รับสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับการยังชีพ ไปยังหน่วยบรรเทาสาธารณภัยของทางการและที่เป็นสากล เช่น การผลิตน้ำบริสุทธิ์ การอนามัยอาหารให้ถูกสุขลักษณะ การจัดศูนย์ดูแลและพักพิง โดยการดำเนินงานในระยะนี้ยังรวมไปถึงการจัดหาการติดต่อสื่อสาร โลจิสติกส์ การช่วยเหลือซ่อมแซมสาธารณูปโภคพื้นฐาน การเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลที่ขาดความช่วยเหลือ การรวบรวมข่าวสารสำคัญด้านประชากร ความเสียหาย ความเสี่ยงต่อสุขภาพ ตลอดจนสถานการณ์โดยรวม

3) กลยุทธ์การฟื้นฟู (Recovery) โดยในระยะยาว จะมุ่งเน้นที่การซ่อมสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ได้รับความเสียหาย การฟื้นฟูสภาพความเป็นอยู่ให้กลับเข้าสู่ระดับที่เป็นปกติ รวมทั้งการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ สิ่งท้าทายสำคัญของกลยุทธ์การฟื้นฟูในการที่จะคงสภาพการดำรงอยู่ของครัวเรือน นักธุรกิจขนาดเล็ก และแรงงานในโรงงานให้ดำเนินต่อไปได้ คือ การเชื่อมโยงไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระยะยาวและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.3 แนวคิดเรื่องการทำงานแบบเครือข่าย เพื่อแสวงหาความร่วมมือ และการเสริมพลังในการดำเนินภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Agranoff (2006) ซึ่งได้กล่าวถึงเครือข่ายว่า เครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้องค์กรต่างๆ ได้หันมาดำเนินงานร่วมกัน ตลอดจนแบ่งปันทรัพยากร สร้างความรู้ในด้านต่างๆ และค้นพบแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ Starkey (1997) ที่ได้กล่าวว่าเครือข่ายเป็นการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยมีการนำเอาสื่อกลางต่างๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ทั้งนี้ บุคคลต่างๆ ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกันภายในเครือข่าย อาจอยู่ในระดับเดียวกันหรืออยู่ต่างระดับกันได้ ดังนั้น การเชื่อมโยงเครือข่ายจึงเป็นการรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคลหรือองค์กรที่มีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือ ความสมัครใจหรือความเป็นอิสระในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศและกิจกรรมร่วมกัน

2.4 แนวคิดเรื่องการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกเครือข่ายให้มีข้อมูลและความรู้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในการดำเนินภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2538) ให้ความเห็นว่า เครือข่าย หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานบุคคล กลุ่มหรือองค์การที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเองอย่างมีเป้าหมาย วิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง ซึ่งทำงานกันมานานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็มีการวางรากฐานเอาไว้ (เปรียบเสมือนสายโทรศัพท์ที่ต่อไว้) เมื่อฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือ หรือความร่วมมือจากกลุ่มอื่นเพื่อแก้ปัญหา ก็สามารถติดต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2554) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องเครือข่ายในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไว้ว่า เป็นเครือข่ายที่ช่วยให้การสื่อสารในองค์กรและระหว่างองค์กรที่เป็นไปอย่างทั่วถึง และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ D'Amour (2005) ซึ่งได้เสนอว่า ความร่วมมือร่วมใจจะเกิดจากการแบ่งปัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญของความร่วมมือร่วมใจ เนื่องจากการแบ่งความรับผิดชอบ การร่วมกันตัดสินใจ แบ่งปันค่านิยมร่วมกัน ข้อมูลต่างๆ รวมถึงการร่วมกันวางแผน นอกจากนี้ ความร่วมมือร่วมใจยังมาจากการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependency) เพราะการทำงานร่วมกันจะก่อให้เกิดผลงานแก่องค์กรมากกว่าการทำงานแบบแบ่งส่วนงาน

2.5 แนวคิดเรื่องการทำงาน การเชื่อมโยงเพื่อรวมพลังที่ช่วยให้ดำเนินการตามภารกิจด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีประสิทธิภาพเพิ่มสูงขึ้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เครือข่าย หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงร่วมกันที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ และต้องมีการแสดงออกโดยมีกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการ

รวมตัวกันเป็นเครือข่ายจะเป็นการนำเอาจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนกันในการทำงาน ทำให้เกิดการ
ผนึกกำลัง (Synergy) ซึ่งจะช่วยให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นดีกว่าผลลัพธ์ของการทำงานที่ต่างคนต่างทำแล้วนำมา
รวมกัน

3. ความสำเร็จของภารกิจด้านความมั่นคงของมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร เป็นการบรรลุ
จุดมุ่งหมายของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อสร้างด้านความมั่นคงของมนุษย์ของ
กรุงเทพมหานครอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานจะต้องทำ
ให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมถึงได้รับการช่วยเหลือในเบื้องต้นเพื่อช่วยให้
ผู้ประสบภัยพิบัติสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การ
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมช่วยสร้างความมั่นคงของ
มนุษย์ของกรุงเทพมหานครได้ตามแนวคิดนี้

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *เครื่องมือการทำงานวัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภา
คทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป
การศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย.
- คณะกรรมการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร. (2552). *แผนการป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2553-2557*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. (2552). *แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
แห่งชาติ พ.ศ. 2553 - 2557*. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- ทวีดา กมลเวชช. (2554). *คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- พสุ เดชะรินทร์. (2554, 18 ตุลาคม). “ผู้นำในภาวะวิกฤติ”. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. หน้า 10.
- สุธาสนี แม้นญาติ. (2554). *โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2554). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย
(พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2555)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

- Agranoff, R. and McGuire, M. (1998). Multi Network Management: Collaboration and the Hollow State in Local Economic Policy. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 8(1), 67-91.
- Agranoff, R. (2006). Inside Collaborative Network: Ten Lessons for Public Managers. *Public Administration Review*, 66(Supplement s1), 56-65.
- Bass, B.M. and Riggio, R.E. (2006). *Transformational Leadership* (2nd ed.). New Jersey: Psychology Press.
- Blake, R.R. and Mouton, J.S. (1985). *The Managerial Grid III: The Key to Leadership Excellence*. Houston: Gulf Publishing.
- Campher, H. (2005). *Disaster management and planning: an IBLF framework for business response*. Retrieved November 6, 2013, from http://commdev.org/userfiles/files/739_file_IBLF_Disaster_Planning.pdf
- Cox, D. and Hoover, J. (2006). *Leadership When the Heat's on*. New York: McGraw - Hill.
- D' Amour, D. (2005). The Conceptual Basis for Inter Professional Collaboration: Core Concept and Theoretical Framework. *Journal of Interprofessional Care*, 19(Suppl 1), 116-131.
- DuBrin, A. (2001). *Leadership Research Finding, Practice, and Skills*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Finkelstein, S. and Hambrick, D.C. (1996). *Strategic Leadership: Top Executives and Their Effects on Organizations*. Minneapolis: West Publishing.
- Howell, J.M. and Avolio, B.J. (1992). The Ethics Charismatic Leadership : Submission or Liberation?. *Academy of Management Executive*, 6(2), 43-54.
- Kouzes, J.M. and Posner, B.Z. (2002). *The Leadership Challenge*. San Francisco: Jossey Bass Publishers.
- Robbins, S.P. (2003). *Essentials of Organizational Behavior*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Starkey, P. (1997). *Networking for Development*. London: International Forum for Rural Transport and Development.
- Yamanae, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.